

ЗА ТЕОРЕМАТА НА КОН-РЕБАНЕ

Год. збор. ПМФ Скопје, 20 (1970), 5–14

Во овој труд, прво даваме сосема едноставен доказ на добро позната теорема на Кон-Ребане ([1] стр. 185, и [2]). Потоа, се задржуваме на поимот за покривачка полугрупа за дадена алгебра, како и на прашањето за компатибилност на соодветни класи алгебри со класата полугрупи.

1. ТЕОРЕМА НА КОН-РЕБАНЕ

Пред да ја формулираме теоремата на Кон-Ребане, со цел изнесувањето да биде што потполно, ќе дадеме објаснение на неколку поими и ознаки.

Ако ω е преесликување $\omega: (a_1, \dots, a_n) \rightarrow a$ од A^n во A , тогаш велиме дека ω е n -тарна операција во A и пишуваме $n_\omega = n$, $\omega a_1 \dots a_n = a$. (За $n_\omega = 0$, ω е фиксен елемент од A). Ако Ω е фамилија операции во A , тогаш велиме дека $A(\Omega)$ е алгебра со носител A .

Ќе ја формулираме сега и докажеме теоремата на Кон-Ребане.

ТЕОРЕМА. Ако $A(\Omega)$ е алгебра, постои полугрупа M и фамилија фиксни елементи $\{d_\omega | \omega \in \Omega, n_\omega \geq 1\}$, такви што $A \subseteq M$ и:

$$(\forall \omega \in \Omega, n_\omega \geq 1) (\forall a_1, \dots, a_n \in A) \omega a_1 \dots a_{n_\omega} = d_\omega a_1 \dots a_{n_\omega} \quad (1)$$

Доказ. Избирајме множество симболи $D = \{d_\omega | \omega \in \Omega, n_\omega \geq 1\}$, такви што $D \cap A = \emptyset$ и $d_\omega \neq d_\tau$ за $\omega \neq \tau$. Да ја означиме со F полугрупата што е слободно генерирана од $A \cup D$. Според тоа, F се состои од сите конечни низи $u = b_1 b_2 \dots b_k$, каде што $b_i \in A \cup D$. (За k велиме дека е должина на u ; секој елемент од $A \cup D$ има должина 1).

За еден елемент $u \in F$ велиме дека е иредуцибilen ако не содржи подниза од облик $d_\omega a_1 \dots a_{n_\omega}$, каде што $a_i \in A$. Множеството од сите иредуцибileni елементи на F ќе го означиме со M . Јасно е дека $A \cup D \subseteq M$.

Елементот $u \in F$ што не е иредуцибilen го викаме редуцибilen. Според тоа ако u е редуцибilen тогаш тој може да се претстави во облик:

$$u = v d_\omega a_1 \dots a_{n_\omega} w, \quad (2)$$

каде што $v, w \in F$, или пак некој од нив е празната низа. Ако $v \in F$, тогаш можеме да претпоставиме дека v е иредуцибilen елемент, т. е. $v \in M$. Ако $a = \omega a_1 \dots a_n$ во $A(\Omega)$, тогаш пишуваме

$$\phi(u) = v a w. \quad (3)$$

За $u \in M$, ставаме $\phi(u) = u$. Јасно е дека, за секој $u \in F$, постои природен број k таков што $\phi^k(u) \in M$, и во тој случај ќе пишуваме:

$$\psi(u) = \phi^k(u). \quad (3)$$

(Можеме да го избереме најмалиот број k со горната особина.) За $\psi(u)$ велиме дека е иредуцибileni претставник на u . (Ако $u \in M$, поради $\phi(u) = u$, имаме и $\psi(u) = u$.) Од дефинициите на ϕ и ψ е јасно дека:

$$\psi(\phi(u)) = \psi(\psi(u)) = \psi(u) \quad (4)$$

и

$$\psi(v w) = \psi(\psi(v) w) = \psi(\phi(v) w), \quad (5)$$

ако v е непразна низа. Ќе покажеме сега дека:

$$\psi(v w) = \psi(v \psi(w)), \quad (6)$$

ако w е непразна низа.

Точноста на (6) ќе ја покажеме со индукција по должината k на w . За $k=1$, имаме $\psi(w) = w$, па (6) е точно. Ќе претпоставиме дека $v \in F$, бидејќи за $v = \emptyset$, (6) се сведува на (4). Нека земеме w да има облик $w = w_1 d_\omega a_1 \dots a_n w_2$, каде што $w_1 = \emptyset$ или $w_1 \in M$ и $a = \omega a_1 \dots a_n$ во $A(\Omega)$. Тогаш имаме:

$$\begin{aligned}
\psi(vw) &= \psi(vw_1 d_\omega a_1 \dots a_n w_2) = \psi(\psi(vw_1) d_\omega a_1 \dots a_n w_2) \\
&= \psi(\varphi(\psi(vw_1) d_\omega a_1 \dots a_n w_2)) = \psi(\psi(vw_1) aw_2) = \psi(vw_1 a w_2) = \psi(v\psi(w_1 a w_2)) \\
&= \psi(v\psi(\varphi(w_1 d_\omega a_1 \dots a_n w_2))) = \psi(v\psi(w)),
\end{aligned}$$

со што ја покажавме точноста на (6).

Сега лесно ќе ја докажеме теоремата. Во M определуваме операција "*" со:

$$(\forall u, v \in M) \quad u * v = \psi(uv). \quad (7)$$

Според (5) и (6), имаме:

$$(\forall u, v, w \in M) \quad (u * v) * w = \psi(\psi(uv) w) = \psi(uvw) = \psi(u\psi(v w)) = u * (v * w),$$

т. е. $M(*)$ е полугрупа.

Ако $\omega \in \Omega$, $n_\omega = n \geq 1$, $a_1, \dots, a_n \in A$ и ако $a = \omega a_1 \dots a_n$ во A , тогаш имаме:

$$d_\omega * a_1 * \dots * a_n = \psi(d_\omega a_1 \dots a_n) = a = \omega a_1 \dots a_n,$$

т. е. добиваме дека е точно равенството (1), и со тоа го комплетираме доказот на теоремата.

ЗАБЕЛЕШКА. Ако се проследи доказот, ќе се уочи дека не е искористен ни еден друг поим освен поимите за алгебра, полугрупа и слободна полугрупа, а можеше и овој последен поим да се избегне. Затоа, сметаме дека овој доказ може да го усвои и еден почетник студент по математика.

2. ПОКРИВКИ

За полугрупата S велиме дека е покривка на алгебрата $A(\Omega)$ ако $A \subseteq S$ и ако постои фамилија $D = \{d_\omega | \omega \in \Omega, n_\omega \geq 1\}$ такви што е задоволен условот (1), и притоа $A \cup D$ е генераторно множество за полугрупата S . Нека S_1 и S_2 се две покривки на алгебрата $A(\Omega)$ со соодветни фамилии фиксни елементи $D_1 = \{d_\omega^1 | \omega \in \Omega, n_\omega \geq 1\}$, $D_2 = \{d_\omega^2 | \omega \in \Omega, n_\omega \geq 1\}$. За еден хомоморфизам $\xi: S_1 \rightarrow S_2$ велиме дека е A -хомоморфизам ако:

$$(\forall a \in A, \omega \in \Omega, n_\omega \geq 1) \quad \xi(a) = a, \quad \xi(d_\omega^1) = d_\omega^2.$$

Јасно е дека секој A -хомоморфизам е епиморфизам и дека постои најмногу еден A -хомоморфизам од S_1 во S_2 . За покривката U велиме дека е максимална ако за секоја покривка S постои A -хомоморфизам $\xi: U \rightarrow S$. Покривката K се вика минимална, ако секој A -хомоморфизам $\eta: K \rightarrow S$ е изоморфизам.

ТЕОРЕМА. (i) Ако $A(\Omega)$ е алгебра, тогаш полугрупата M , добиена при доказот на теоремата 1, е нејзина максимална покривка. Секоја максимална покривка на $A(\Omega)$ е изоморфна со M .

(ii) Нека Λ е фамилијата конгруенции α на полугрупата M што ги раздвојуваат елементите на A , т. е. со особината:

$$a, b \in A \ \& \ a \alpha b \Rightarrow a = b. \quad (8)$$

Тогаш полугрупата S , при $A \subseteq S$, е покривка на $A(\Omega)$, ако, и само ако, постои конгруенција $\alpha \in \Lambda$ таква што пресликувањето $a^\alpha \rightarrow a$ ($a \in A$) може да се прошири до изоморфизам од M/α во S .

(iii) Секоја покривка S на $A(\Omega)$ може A -хомоморфно да се преслика во некоја минимална покривка K .

Доказ. (i) Од дефиницијата на поимот максимална покривка е јасно дека две такви покривки се изоморфни, а од доказот на теоремата 1 е јасно и тоа дека полугрупата M е максимална покривка на $A(\Omega)$.

(ii) Нека S е покривка на $A(\Omega)$ и ξ A -хомоморфизам од M во S . Јадрото $\ker \xi = \alpha$ од овој хомоморфизам е конгруенција во M , која го задоволува условот (8), бидејќи ξ го индуцира единствено пресликување на A .

Според тоа $\alpha \in \Lambda$ и постои изоморфизам од M/α во S , таков што $(\forall a \in A) a^\alpha \rightarrow a$. Да претпоставиме сега дека $\alpha \in \Lambda$ и дека η е изоморфизам од M/α во S со споменатата особина. Ако $a = \omega a_1 \dots a_n$ во $A(\Omega)$, тогаш имаме:

$$d_\omega^\alpha a_1^\alpha \dots a_n^\alpha = (d_\omega a_1 \dots a_n)^\alpha = a^\alpha \text{ во } M/\alpha,$$

па значи и:

$$d_\omega^1 a_1 \dots a_n = a \text{ во } S,$$

каде што $d_\omega^1 = \eta(d_\omega^\alpha)$. Значи, исполнет е условот (1). А е генераторно множество за S , бидејќи $A^\alpha = \{a^\alpha | a \in A\}$ е генераторно за M/α . Од сето тоа следува дека S е покривка на $A(\Omega)$.

(iii) Нека S е покривка на $A(\Omega)$. Според (ii) постои конгруенција $\alpha \in \Lambda$, и изоморфизам $\eta: S \rightarrow M/\alpha$, таков што $\eta(a) = a^\alpha$ за секој $a \in A$. Со помошна лемата на Цорн лесно се покажува дека постои максимален елемент $\beta \in \Lambda$ таков што $\alpha \sqsubseteq \beta$. Полугрупата M/β можеме да ја сметаме за покривка на $A(\Omega)$, со тоа што секој елемент $a \in A$ ќе го идентификуваме со класата a^β . Поради $\alpha \sqsubseteq \beta$, $\xi: u^\alpha \rightarrow u^\beta$ е хомоморфизам од M/α во M/β . Притоа, ξ_η е A хомоморфизам од S во M/β . Преостанува да покажеме дека M/β е минимална покривка. Навистина, ако $\lambda: M/\beta \rightarrow S'$ е A -хомоморфизам од M/β во покривката S' , тогаш $\lambda \circ \eta$ ќе биде A -хомоморфизам од M во S' . Ако γ е јадрото на $\lambda \circ \eta$, тогаш имаме $\gamma \in \Lambda$ и $\gamma \sqsubseteq \beta$, што, поради максималноста на β , е можно само ако $\beta = \gamma$. Од сето тоа следува дека λ е изоморфизам, т. е. дека M/β е минимална покривка што и скакавме да докажеме.

Со тоа го комплетирајме доказот на теоремата.

3. КОМПАТИБИЛНОСТ

Нека $A(\Omega)$ е алгебра, и S покривачка полугрупа за A . Ако ставиме:

$$(\forall \omega \in \Omega) (\forall x_1, \dots, x_{n_\omega} \in S) \omega x_1 \dots x_{n_\omega} = d_\omega x_1 \dots x_{n_\omega} \quad (9)$$

добиваме алгебра $S(\Omega)$ за која што дадената алгебра $A(\Omega)$ е подалгебра.

За една класа алгебри Σ велиме дека е компатибилна со класата полу-группи, ако за секоја алгебра $A(\Omega)$ од оваа класа постои покривка S таква што и $S(\Omega)$ да припаѓа на истата класа. Овде ќе се задржиме на прашањето за компатибилност на класите групи, прстени, мрежи, како и на неколку класи групоиди, со класата полугрупи.

Пред да ја формулираме теоремата ќе воведеме неколку ознаки. Имено, со K, I, E ја означуваме, соодветно, класата од комутативни, идемпотентни, ентропични групоиди, т. е.

$$G(*) \in K \Leftrightarrow (\forall x, y \in G) x * y = y * x, \quad (10)$$

$$G(*) \in I \Leftrightarrow (\forall x \in G) x * x = x, \quad (11)$$

$$G(*) \in E \Leftrightarrow (\forall x, y, u, v \in G) (x * y) * (u * v) = (x * u) * (y * v) \quad (12)$$

Како што е добро познато, групите можат да се дефинираат на најразлични начини, па според тоа и различни класи алгебри можат да се сметаат за претставници на групите. Да споменеме само два начини. Со G_1 ќе ја означиме класата групи сметани како алгебри со по една бинарна операција, а со G_3 класата групи со по три операции. Значи:

$$G(*, ^{-1}, e) \in G_3 \Leftrightarrow (\forall x, y, z \in G) (x * y) * z = x * (y * z), \quad (13)$$

$$x * e = e * x = x, \quad x * x^{-1} = x^{-1} * x = e.$$

Во иста смисла, со R_2 ја означуваме класата прстени, при што прстенот се смета за алгебра со две операции. Со M ја означуваме класата мрежи.

Ќе ја докажеме сега следната

ТЕОРЕМА. Ниедна од класите K, I, E, G_3, R_2, M не е компатибилна со класата полугрупи.

Доказ. Нека S е полугрупа, d фиксен елемент од S и нека:

$$(\forall x, y \in S) x * y = dxy \quad (14)$$

1) Ако $S(*) \in K$, т. е. ако $(\forall x, y \in S) dxy = dyx$, ќе имаме:

$$(\forall x, y, z \in S) (x * y) * z = ddxxyz = (ddx) yz = (dxd) yz = dxdyz = x * (y * z) \quad (15)$$

2) Ако $S(*) \in I$, т. е. ако $(\forall x \in S) dx^2 = x$, ќе имаме, прво $d^3 = d$ а потоа и:

$$(\forall x \in S) a^2x = d^3x^2 = dx^2 = x, \quad dx = d(dx^2) = d^2x^2 = x^2, \quad x^3 = x^2x = dx \cdot x = dx^2 = x.$$

Од тоа следува:

$$(\forall x, y \in S) x * (x * y) = dxdxy = dxx^2 y = dx^3 y = dxy = x * y \quad (16)$$

3) Нека $S(*) \in E$. Тогаш, според (12) и (14) имаме:

$$(\forall x, y, u, v \in S) ddxyduv = ddxudyv \quad (17)$$

т. е.

$$(x * y) * [z * (u * v)] = (x * y) * [u * (z * v)] \quad (18)$$

Поради тоа што постојат комутативни групоиди што не се полугрупи, од 1) следува дека е точно изнесеното тврдење за класата K . Имајќи го предвид тоа што постои групоид од класата I што не го задоволува идентитетот (16), како и групоид од E што не го задоволува идентитетот (18), заклучуваме дека и класите I, E не се компатибилни со класата полугрупи.

4) Нека S е полугрупа, а c, d, e фиксни елементи на S . Да претпоставиме дека $S(*, -1, e)$ е група, т. е. $S(*, -1, e) \in G_3$, каде што операцијата „*“ е определена со (14), а „ -1 “ со:

$$(\forall x \in S) x^{-1} = cx \quad (14')$$

Според тоа, имаме:

$$(\forall y, z, x \in S) ddyz = dxdyz, \quad dxcx = dcxx = e, \quad dxe = dex = x. \quad (19)$$

(i) Ќе покажеме прво дека во полугрупата S важи законот за кратење. Навистина, од $xy = xz$ следува: $dxy = dxz$, т. е. $x * y = x * z$, па и $y = z$. Од исти причини, $yx = zx \Rightarrow y = z$.

(ii) Од (i) и (19) добиваме:

$$(\forall x \in S) xd = dx, \quad cx = xc, \quad ex = xe. \quad (20)$$

(iii) Од (19) и (20) следува дека $de = ed$ е единица во полугрупата S .

(iv) Ако во идентитетот $dcxx = e$, ставиме $x = de$, добиваме: $e = dcde = dc$. Според тоа, имаме: $ex^2 = e$, од што следува $de = de x^2 = x^2$. Ставајќи (во последниот идентитет) $x = e$, добиваме $de = e^2$, т. е. $d = e$. Потоа, поради $dc = e$, имаме $ec = e$, т. е. $ec^2 = ec$, од што следува дека $c = e^2 = c$ е единица во полугрупата S . Сега поради $ex^2 = e = ec$, добиваме:

$$(\forall x \in S) x^2 = c. \quad (21)$$

(v) Од (21), ако се има предвид дека c е единица на S , следува дека S е комутативна група, а од тоа дека и групата $S(*, -1, e)$ ќе биде комутативна при што

$$(\forall x \in S) x^{-1} = x. \quad (21')$$

Од сега спроведена дискусија следува дека и класата G_3 не го исполнува условот за компатибилност, бидејќи постојат и некомутативни групи.

5) Нека $S(+, *)$ е прстен каде што операцијата „*“ е определена со (14), а „+“ со:

$$(\forall x, y \in S) x + y = cxy \quad (14'')$$

Ако се има предвид дека $S(+)$ е комутативна група, од (14'') се добива дека и S е комутативна група. Но, тогаш и $S(*)$ ќе биде (комутативна) група, што е можно само ако S е едноелементно множество.

Значи, и R_2 не го исполнува условот за компатибилност.

6) Нека $S(\cup, \cap)$ е мрежа, каде што операциите „ $\cup$ “ и „ $\cap$ “ се определени со:

$$(\forall x, y \in S) x \cup y = axy, \quad x \cap y = bxy, \quad (14''')$$

при што a и b се фиксни елементи од S . Тогаш, имајќи предвид дека и двете операции „ $\cup$ “ и „ $\cap$ “ се идемпотентни, според 2), добиваме:

$$(\forall x, y \in S) x \cup y = axy = x^2y = bxy = x \cap y, \quad (22)$$

што е можно само ако S е едноелементно множество. Од ова следува дека и класата M не го исполнува условот за компатибилност.

Со тоа го комплетирајме доказот на теоремата.

Да забележиме дека класата полујупри, како и класата G_1 , го исполнуваат условот за компатибилност, што е сосема очебијно. Од 4) следува дека под-класата H од G_3 што ги содржи комутативните групи со особината: $(\forall x)x^{-1}=x$, исто така е компатибилна со класата полујупри. Но, ниедна класа прстени (мрежи) што содржи прстени (мрежи) со повеќе од еден елемент не го исполнува условот за компатибилност.

Од докажаната теорема, и направените забелешки, следува дека освен тривијалните случаи, важните класи алгебри со бинарни операции не го задоволуваат условот за компатибилност. Во [3] и [4], (втор дел на Теоремата 2) е даден пример на компатибилна класа алгебри со произволен број финитарни операции.

Во врска со овие резултати, се наложува проблемот за поблиско карактерирање на класите алгебри што се компатибилни со класата полујупри.

4. РЕДУЦИРАНОСТ

За алгебрата $A(\Omega)$ велиме дека е редуцирана, ако постои полујупри $A()$ која што е покривка на $A(\Omega)$.

Како последица од теоремите 2 (i) и 3, ја добиваме и следнава

ТЕОРЕМА. (i) Нека M е максималната покривка на алгебрата $A(\Omega)$. Тогаш $A(\Omega)$ е предуцирана, ако, и само ако, постои конгруенција φ во M , таква што:

$$\{a, b \in A \& a \varphi b \Rightarrow a=b\} \& \{(\forall u \in M)(\exists a \in A) a \varphi u\}. \quad (23)$$

(ii) Секоја полујупри е редуцирана.

(iii) Еден комутативен групоид е редуциран, ако, и само ако, е полујупри.

(iv) Групата $G^{(*-1), e}$ е редуцирана, ако и само ако $(\forall x \in G) x=x^{-1}$.

(v) Прстенот R (мрежата M) е редуциран, ако и само ако е едноелементен.

На крајот, да забележиме дека се познати и други начини за претставување на алгебри во групоиди. Така, за секоја алгебра $A(\Omega)$, постои групоид $G(*) \in E$ таков што $A \subseteq G$, а операциите од Ω се соодветни полиноми во тој групоид ([5]). Проблемите што се третирани во оваа работа можат да се третираат и во случај на било кој друг начин на претставување.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Cohn P. M., Universal algebra, New-York 1965
- [2] Ребане Ю. К., Об одном представлении произвольных универсальных алгебр в полујуприах (непечатено).
- [3] Ребане Ю. К., О представлении универсальных алгебр в комутативных полујуприах, Сиб. Мат. Журн. 7 (1966) 878—885.
- [4] Ćuprona G., On some primitive classes of universal algebras, Matemat. vesnik 3(18) 2 (1966) 105—109
- [5] Radojčić M. D., On the embedding of universal algebras in groupoids holding the law $XY \circ ZUOO = XZ \circ YUOO$, Matemat. vesnik 5(20), 3 (1968) 352—366.

ON COHN-REBANE'S THEOREM

Summary

A short discussion on Cohn-Rebane's theorem is made. At first, an elementary proof of this theorem is given, and then the notions of coverings and compatibility are considered.

1. COHN-REBANE'S THEOREM. Let $A(\Omega)$ be a universal algebra. There is a semigroup M and a family of fixed elements $D = \{d_\omega \mid \omega \in \Omega, n_\omega \geq 1\}$ (n_ω is the arity of ω) such that $A \subseteq M$, and

$$(\forall \omega \in \Omega, n_\omega \geq 1) (\forall a_1, \dots, a_{n_\omega} \in A) \omega a_1 \dots a_{n_\omega} = d_\omega a_1 \dots a_{n_\omega}. \quad (1)$$

Proof. Let $D = \{d_\omega \mid \omega \in \Omega, n_\omega \geq 1\}$ be a collection of elements such that $A \cap D = \emptyset$ and $\omega \neq \tau \Rightarrow d_\omega \neq d_\tau$. Denote by F the semigroup with identity e , which is freely generated by the set AUD .

An element $u \in F$ is said to be irreducible if it can not be written in the following form

$$u = v d_\omega a_1 \dots a_n w, \quad (2)$$

where $v, w \in F, a \in A$. Otherwise, u is said to be reducible. Therefore, every reducible element $u \in F$ has a form (2), and it may be supposed that v is irreducible. Then, if $a = \omega a_1 \dots a_n$ in $A(\Omega)$, we write

$$\varphi(u) = vaw. \quad (3)$$

Clearly, there is a natural number k such that $\varphi^k(u)$ is irreducible, and then we write

$$\psi(u) = \varphi^k(u). \quad (4)$$

If u is irreducible, then

$$\varphi(u) = \psi(u) = u. \quad (4')$$

From the definitions of φ and ψ it follows:

$$(\forall v, w \in F) \psi(vw) = \psi(\varphi(v)w) = \psi(\psi(v)w). \quad (5)$$

By induction on the length of w , we shall prove that:

$$(\forall v, w \in F) \psi(vw) = \psi(v\psi(w)). \quad (6)$$

Suppose that $w = w_1 d_\omega a_1 \dots a_n w_2$, where w_1 is irreducible, and $a = \omega a_1 \dots a_n$ in $A(\Omega)$. Then we have:

$$\begin{aligned} \psi(vw) &= \psi(vw_1 d_\omega a_1 \dots a_n w_2) = \psi(\psi(vw_1) d_\omega a_1 \dots a_n w_2) = \psi(\varphi(\psi(vw_1(d_\omega a_1 \dots a_n w_2))) = \\ &= \psi(\psi(vw_1) aw_2) = \psi(vw_1 aw_2) = \psi(v \psi(w_1 w_2)) = \psi(v \psi(w)) = \psi(v \psi(w)). \end{aligned}$$

Now, we shall complete the proof of the theorem.

Let M be the set of all the irreducible elements of F different from e . If a binary operation $\ast$ is defined in M by:

$$(\forall u, v \in M) u \ast v = \psi(uv), \quad (7)$$

then, by (5) and (6), we have:

$$(\forall u, v, w \in M) (u \ast v) \ast w = \psi(\psi(uv)w) = \psi(uvw) = \psi(u\psi(vw)) = u \ast (v \ast w),$$

i. e. $M(\ast)$ is a semigroup. Suppose that $\omega a_1 \dots a_n = a$ in $A(\Omega)$. Then we have:

$$d_\omega \ast a_1 \ast \dots \ast a_n = \psi(d_\omega a_1 \dots a_n) = a,$$

i. e. (1) is satisfied. This completes the proof of the theorem.

2. COVERINGS. Let $A(\Omega)$ be an algebra, and S a semigroup with a system of fixed elements $D = \{d_\omega \mid \omega \in \Omega, n_\omega \geq 1\}$, such that (1) is satisfied. If, in addition, $A \cup D$ is a generating subset of S , then S is said to be a covering semigroup of $A(\Omega)$. Clearly, if S_1 and S_2 are two coverings of $A(\Omega)$, then there is at most one homomorphism $\lambda: S_1 \rightarrow S_2$, such that:

$$(\forall a \in A, \omega \in \Omega, n_\omega \geq 1) \lambda(a) = a, \lambda(d_\omega^{-1}) = d_\omega^{-2}, \quad (8)$$

where $D_i = \{d_\omega^i \mid \omega \in \Omega, n_\omega \geq 1\}$ ($i=1,2$) are the corresponding systems of fixed elements. If such a homomorphism exists, it is called A -homomorphism. A covering U of $A(\Omega)$ is said to be universal if for every covering S of $A(\Omega)$ there is an A -homomorphism $\xi: U \rightarrow S$. A covering R is said to be a reduced one if every A -homomorphism $\eta: R \rightarrow S$ is an isomorphism.

THEOREM. Let $A(\Omega)$ be an algebra.

(i) The semigroup M defined in 1 is a universal covering of $A(\Omega)$.

(ii) Denote by Λ the collection of congruences on the semigroup M which separate the elements of A . Then a semigroup S is a covering of $A(\Omega)$, if and only if, $A \subseteq S$ and $S \cong M/\rho$, for some $\rho \in \Lambda$.

(iii) There is a covering $A(\ast)$ of $A(\Omega)$, if and only if

$$(\exists \alpha \in \Lambda) (\forall y \in M) (\exists a \in A) a \alpha a. \quad (9)$$

(iv) Every covering S of $A(\Omega)$ can be A -homomorphically mapped onto a reduced covering R of $A(\Omega)$.

3. COMPATIBILITY. Let Σ be a class of algebras. Σ is said to be compatible with the class of semigroups, if every algebra $A(\Omega) \in \Sigma$ can be embedded in a semigroup S such that (1) is satisfied, and $S(\Omega) \in \Sigma$ where:

$$(\forall \omega \in \Omega) (\forall x_1, \dots, x_n \in S) \omega x_1 \dots x_n = d_\omega x_1 \dots x_n. \quad (1')$$

THEOREM. Neither of the classes of: 1) idempotent groupoids, 2) commutative groupoids, 3) entropic groupoids, 4) quasigroups, 5) rings, 6) lattices, 7) three-operations groups — is compatible with the class of semigroups. The classes of: 8) semigroups, 9) one-operation groups and 10) three-operations groups with $x^{-1} = x$, satisfy the condition of compatibility.

The last results suggest the problem of finding conditions under which a variety is compatible with the class of semigroups.